

Ecclesiastes Hay mipanggep ketuwen liblu an Ecclesiastes

Hay nangitudok nin ketuwen liblu ya hi Solomon. Ketuwen liblu ya nanomnomonay humang tuwe: “Kon waday hilbin di biyag hituh luta?” Athituy nainnilaana, “Maid di hilbin di biyag hituh luta hin maid hi Apu Dios hi biyag taku.”

Ipainilan nan nangitudok ketuwen liblu nadan mipanidwan ma-ma-at hituh tap-on di luta. Pinhod nan nangitudok ketuwen liblun inilaon nadan mamidbid an hay biyag di ohan tagu tuh luta ya makulug an maid di hilbina hin adina ibilang hi Apu Dios hi biyag na. Kinali, importanten abun dayawon takuh Apu Dios hi biyag taku ya mundinol takun hiya. Hanan tagun mangat ketuwe ya bendisyonan Apu Dios di biyag na tuh luta.

Hay nitudok ketuwen liblu:

1. Hay biyag ya paddungnay maid di hilbina te hi udum hi algo ya mate taku ya maid di etaku alan hi nganneh diyen nun-aatuwan taku tuh luta. (chapters 1-2)
2. Mu hi Apu Dios ya waday planunan ditakun matagu tuh lutan kiphodan taku ya kidayawana. (chapters 3-10)
3. Hi udum hi algo ya mapoppog di biyag taku tuh luta, kinali mahapul an midayaw hi Apu Dios hi biyag taku. (chapters 11-12)

Am-in ya maid di hilbina

¹ Datuwey kinalin nan mittulun imbabalen David an patul handi ad Israel. Hituwen mittulu ya numbobled Jerusalem:

² Am-in di nganneh diye ya maid di hilbina. Te nganney kibalinan dan am-in?

³ Nganney gun-udon di tagun ngumunungunu?

⁴ Hay tagu ya mahanhanot an mungkitungoy udum ya mungkakatey udum. Mu munnananong ta nangamung am-in di ma-ma-at hituh luta. ⁵ Umat nah algon timmimil on nalin-ob on galagala bon nibangngad nah nalpuwana. ⁶ Ya nan dibdib ya numpaeh south on numpae boh north. Athidit nangamung an mumbinbinangngad. ⁷ Hanada ke damdaman wa-el ya wangwang ya umayuy danum da nah baybay, mu kapyanan adi mapnut mahawwal. Ne nibangngad bo nadan danum hanadah wa-el ya wangwang an nalpuwan da. ⁸ Mangipainglen abuy nitaguwan. Hay mata ya inga ya adida umingleh tibotibon da ya donglodinglon da. ⁹ Hiyah diye metlaing an maid di hinnatkon te nadan ma-ma-at ya naat da tuwali handi. Am-in di nganne tuh luta ya maid di hilbina. ¹⁰ Kalina ya waday mangalin kananay “Deya on ad uwani ya abun maat.” Mu adi te naat tuwali handih ugge taku ni-an nitungo. ¹¹ Man-uke pay ta athidi ya adi hangudon di tatagun nomnomon nadan naat handi. Ya athidi bo nadah ahi mitungon adida damdama hangudon an nomnomon nadan ma-ma-at ad uwani.

Maid di hilbina takon di nanomnoman di tagu.

¹² Ha-oy an mittulu ya patul ad Israel an miha-ad ad Jerusalem, ¹³ inat kuy kabaelak an mun-awat am-in hi ngannen ma-ma-at tuh luta ya naka-awwatak mon nakalligat di nitaguwan an indat Apu Dios hi tagu. ¹⁴ Am-in di nganne tuh luta ya maid di hilbinan kay pudupudugon di dibdib.

¹⁵ Hanadan nabakuy tuwali ya adinadaman andongon. Ya adinadaman pakibilang nadan maid.

¹⁶ Kanak hi adol kuy “Dakdakol di inadal ku ya dakdakol di inilak ya hiniktamak ke datuwe mu handidan udum an nun-ap-apuh tud Jerusalem.” ¹⁷ Inat ku bon am-in di mabalin ku ot inilaok di nunhinnatkonan di kinalaing ya hay kinakudang di nomnom. Mu takon di athidi ya maid di hilbinan kay pudupudugon di dibdib.

¹⁸ Deket mungkaudman di kinalaing ya mungkamama bon u-umyung ta. Ya deket mungkaudman di inila ya mungkaudman boy hakit di nomnom.

2

Maid di hilbina hin abunay adol an ipapaptok

¹ Kanak boh nomnom kuy “Aga ot ta nadan mungkaphod an pun-amlongan di adol di ek hamahamakon!” Mu ininnilak an maid di hilbin dadiye.

² Kay ta ot mun-ango ten hay tataway ag-aggan. Te kon waday idat nah kiphodan hin abunay pun-amlongan di e hamahamakon? ³ Indani ya ninomnom kun eyak manginum ta paamlongok di adol ku. Man-uke ya pinhod kun hiktaman di pun-amlongan an hapuhapulon di tatagu hantuh antikken kitaguwan tuh luta. Muden hituwen at-attok ya athidiy aton di makudang di nomnom na yaden hay hapuhapulok ya hay kinalaing.

⁴ Gapu boh panamak kuh pun-amlongak ya nanganapyaak hi babale ya numpuntanomak hi grapes.

⁵ Ya dakol di klasen bungbunga-an ya papalawer di impatanom ku ot mawaday lalagunta. ⁶ Ya numpakapyaak hi lolobong ot palukok ta pananum ku ke dadiyen nitanom.

⁷ Dakol boy ginatang kun himbut. Deket nun-imbabale da on numbalin bo nadan imbabale dan himbut ku. Ha-oy boy kadakkolan hi kalnero ya guldin hi am-in hanadah

numpatul ad Jerusalem. ⁸ Ya nun-ialin di aap-apuh udum an boble ke ha-on di balituk, silber ya nungkinginan batu. Ingkanantaanak hi linalaki ya binabain nalaing an mungkanta ya dakol di inayak. Am-in datuwe ya umidat hi ongal an pun-amlongak.

⁹ Ha-oy ya abuy nundingngol ya ha-oy boy kala-laingan hi am-in hanadah numbobled Jerusalem. ¹⁰ Am-in di pinhod ku ya alak ya am-in di umipaamlong ke ha-on ya atok. Am-in bo udot nadan at-attok ya pun-amlongak. Hidiyey ginun-ud kun am-in hanadah nun-aatuwak. ¹¹ Muden indanit nomnomnomok am-in dadiyen nalgat an ngunun inainat ku ya maid di hilbinan kay pudupudugon di dibdib. Hay kakulugana ya am-in di nganneh diye ya maid di hilbina.

¹² Kanak boh nomnom kuy “Kon waday uggek inat an ahi aton nan mihannot ke ha-on an mumpatul?” Indani ya ninomnom ku hin nganney hilbin di kinalaing ya kinakudang di nomnom. ¹³ Ketuwe ya ininnilak an kudukdul anhan tut-uway laing mu hay kinakudang di nomnom, umat hi pat-al an kudukdul mu hay tapol. ¹⁴ Hay nanomnoman an tagu ya mialig hi duwan maphod an mata. Ya hay tagun makudang di nomnom na ya kay wadah tapol. Muden takon nin di nanomnoman taku weno makudang di nomnom taku ya nun-ingngo metlaing di pumbalanan taku te mate takun am-in.

¹⁵ Kanak boh nomnom kuy “Om, man-u te nanomnomanak, mu mapoppog metlaing di nitaguwak. Hidiyen maat ke ha-on ya maat damdama nadah makudang di nomnom na. Ne nganney hilbinan nanomnomanak? Maid.” ¹⁶ Athidi nimpen takon di nanomnoman di ohan tagu weno makudang di nomnom na ya numpaddung dan mate dat makal-iwan da.

¹⁷ Kinali kahingngitak di biyag te maid di hilbin di am-in an ma-ma-at tuh luta. Om, hidiye ot ya abuy humlun hi punhakitan di nomnom te maid nimpey hilbin di am-in an kay pudupudugon di dibdib. ¹⁸ Mahakit boy nomnom ku te inilak an hi udum hi algo ya hinnatkon di mangalan am-in nah limmuk an nun-aatuwak. ¹⁹ Ya kon nganney panginilaak hin nadan tatagun mamoltan ya maphod di pangat da weno adi? Nunna-ud an takon di nanomnoman da weno makudang di nomnom da ya boltanon da metlaing am-in di limmuk an nun-aatuwak an inamung ku gapuh maphod an pangiusal kuh nomnom ku. Ayyoka dadiyen nun-aatuwak, maid di hilbina. ²⁰ Kinali mahakit di nomnom ku gapu ke dadiyen nun-aatuwak. ²¹ Nungngunungunuy ohan tagun inusal nay inadal na ya laing na ot mawaday limmuna yaden itayana udot nah tagun ugge nun-atu. Nganne mo anhan di hilbin diye? ²² Nganney hilbin am-in di nun-aatuwan hituh tap-on di luta? Maid! ²³ Mahakit di adol nah mapat-al ya u-umyung ta gapuh namahig ya naligat an ngunu. Takon nah hilong ya adi umaliy hinuyop te dakol di kabulubulunan. Mu maid nimpey hilbin am-in dadiye. ²⁴ Hay tuwali maphod an aton di ohan tagu ya mangan, manginum ya pun-anlaanay ngununa. Muden datuwen pun-an-anlaan ya nalpun Apu Dios. ²⁵ Te kon gulat nat maid hi Apu Dios ya maid di kanon ya maid di pun-an-anlaan. ²⁶ Indatan Apu Dios nadan mangipaamlong ke hiya hi anla ya laing, mu nan naliwat an tagu ya taganah amung hi limmuna, mu loktat ya midat nah mangipaamlong ke Apu Dios! Muden maid metlaing di hilbin di am-in an kay pudupudugon di dibdib.

3

Am-in ya waday tiempona

¹ Waday tiempon di am-in. Takon nadan nganneh diyen aton tuh tap-on di luta ya waday tiempona. ² Waday tiempon kitungawan ya waday tiempon katayan. Waday tiempon puntanoman ya waday tiempon pumbagutan te hin nalipuy intanom. ³ Waday tiempon pumate ya waday tiempon mangipaphod. Waday tiempon pama-iyen hi ingkapy ya waday tiempon pangapyaan. ⁴ Waday tiempon kumgaan ya waday tiempon tumatawaan. Waday tiempon u-umyungan ya waday tiempon panpanayyawan. ⁵ Waday tiempon pangiwahitan hi babatu ya waday tiempon pangamungan. Waday tiempon pun-apngaan ya waday tiempon adi. ⁶ Waday tiempon panamakan ya waday tiempon puntalakan. Waday tiempon pangidulinan ya waday tiempon pangiwalongan. ⁷ Waday tiempon pumbik-iyen ya waday tiempon punlokoban. Waday tiempon umop-opyaan ya waday tiempon kumaliyan. ⁸ Waday tiempon pumppohodan ya waday tiempon punhingitan. Waday tiempon di gubat ya waday tiempon di linggop. Athidi nimpem waday tiempon di am-in.

⁹ Nganneh gun-udon taku nadah naligat an ngunu taku? ¹⁰ Ha-oy ya nonomnomok hin nganneh pinhod Apu Dios an pumbalanan tun nitaguwan takun indat na. ¹¹ Hi Apu Dios ya impaannung nan am-in di ninomnom nan maat nah ustun tiempona. Inha-ad na boh nomnom di taguy ongal an naminhod dan mun-awat am-in hanadah at-atonat nangamung,* mu adi maawatan di taguy pumbalanan nadan inat na ya nadan ahina aton. ¹² Kinali hay kanak peh maphod an aton di tagu ya mun-an-anla da

---

* 3:11 3:11 Am-in di tagu ya pakappinhod dan mitagut nangamung. Ya hidiyen pamhod ya inha-ad Apu Dios hi nomnom am-in di tagu. Hay ya abu aton dat umannung hidiyen pinhod dan maat ya mahapul an inilaon da hiya an wadat nangamung. (Tibon yuy Juan 17:3 ya 1 Juan 4:6-8 ya Exodus 3:14.)

Ecclesiastes 3:13   7   Ecclesiastes 3:22

ya aton day maphod ad uwanin katagu da. ¹³ Ya hay ot ya abu aton am-in di tatagu ya mangan ya manginum ya pun-an-anlaan day ngunu da, te dadiyey regalon Apu Dios ke dida. ¹⁴ Am-in di inat Apu Dios ya munnanong, adi mabalin an mabaliwan. Man-uket inat nan am-in dadiye ya ta dayawon taku hiya.

¹⁵ Hay kakulugana ya am-in di ma-ma-at weno nadan ahi maat ya naat tuwali handi te hi Apu Dios ya ipanid-wanan am-in di naat.

Ammunah Apu Dios an nanginilah ahi maat hi udum hi algo

¹⁶ Hay oha boh tinibok an ma-ma-at am-in hi kaboboble tuh luta ya adi maandong ya adi limpiyuy pangipanuhan di tataguh kasu. Ya nadan mangapyah olden ya gaga-ihoy aton da.

¹⁷ Kanak hi nomnom kuy “Waday gintud Apu Dios hi punhumalyaanah tatagu mipuun hi inat da hin gaga-ihoy weno maphod.”

¹⁸ Tinibok bon man-uket iabulut Apu Dios di tatagun mangmangat hi punliwatan ya ta pamatnanan didat ipatibo nan didan bokon da kudukdul mu hay aggayam.

¹⁹ Hay tagu ya nun-ingngo dah aggayam an yahyahon day dibdib ya nun-ingngo da bon mate da. Kinali maid di ingkudkudukdulan di tagu mu hay aggayam. Ne nganney hilbinan hiya ya tagu? Adi maawatan. ²⁰ Am-in di matagu ya ohay di pangayan da an hidiye ya luta te lutay nakapyaan da. Kinali mate da ke ya mibangngad dah luta. ²¹ Dahdiy nanginila an ad tap-oy pangayan di linnawan di tagu ya nah dallom di lutay pangayan di linnawan di aggayam?

²² Kinali hay kanak pe ya kudukdulnay mun-an-anlay tagu nah ngununa. Hidiyey gapunah nawadaana tuh luta.

Te dahdiy nanginila hin ahi bo mamahuwan di tagu ten nate ta mun-an-anla boh biyag na?

4

¹ Matibok bon am-in hi kabobboble tuh tap-on di luta ya wada day tatagun mipaligligat. Mungkokkogga da, mu maid kattog di mangalubyag ke dida. Ya hanada ke bo udot an mangipaligligat ke dida ya ongal di kabaelan da. ² Kanak hi nomnom kuy “Kudukdul na bo nadan nate mu nadan matagu. ³ Mu kudkudukdul pay nadan ugge nitungo te uggeda tinibo ya uggeda hiniktaman hantudan himpappangen ligat an ma-ma-at tuh luta.”

⁴ Indani ya tinibok bon man-uket ihik di tagun kumadangyan ya gapuh amo nah ibbanan tagu. Mu takon hidiye ya maid di hilbinan kay pudupudugon di dibdib. ⁵ Hanadan tatagun makudang di nomnom na ya mate dah inagang da te pakudukdulon dan uuppiton di takle dan adida pinhod an mungngunu. ⁶ Kudukdulnay adi halman an mungngunu basta wada ot ya abu nadan mahapul ya malinggop ta, mu nan e ilapulaput an mungngunu te maid metlaing di kanan on abu mo. Kay pudupudugon di dibdib.

⁷ Wada boy ohan tinibok hi biyag an maid di hilbina. ⁸ Hituwe ya mipanggep hi ohan tagu an maid di imbalena ya tulang na, yaden tagataganay ngunungunu ta kumaddakadangyan. Adina ni-mo nomnomon an maid di hilbinan ena ilapulaput an ngumunungunun adi ni-mo mun-iyatu takon di hingkatang ta mun-an-anla te maid metlaing di pangipaboltananah kinadangyana. Nganney hilbin diye? Mahmok ot ya abuh diyen tagu.

⁹ Kudukdul di duwa mu hay oha, te ong-ongal di maala dah nun-atuwan da. ¹⁰ Kudukdul boy duwa te deket nihubag nan oha ya wada ni-moy mamangun ke hiya.

Naligat di eta maoh-ohha te maid di mamaddang ke dita. ¹¹ Deke bot kottokottol ya makaktol tan mahuyop ten maid di pakiattung. ¹² Deke bot oha ta ya kainnapput tah pakilabanan mu deket waday ibba ya mumbaddang tan mundipendal hi adol, umat nah kanan dan “Naligat an mahipdut di tulun talin nalubid mu hay oha.”

¹³ Kudukdul nan ungan nanomnoman takon di nawotwot mu nan naam-aman patul an adi dumngol hi mitugun ke hiya. ¹⁴ Ya takon di bokon holag di patul, hidiyen unga weno takon di balud weno nawotwot ya damanan mumpatul. ¹⁵ Ya waday oha on ihik nan bumaddang hi athidin unga. Pinhod da pay an baddangan an mumpatul. ¹⁶ Mu man-u nin hi lappuna te dakol di mangun-unud ke hiya, muden indanit nala-uy kaatnan toon ya maid di mundayaw ke hiya te iwalong da. Maid metlaing di hilbinan kay pudupudugon di dibdib.

5

¹ Deket humgop tah balen Apu Dios ya mundongol ta ya abu. Adi iummat nah makudang di nomnom nan logmonan mun-appit ke Apu Dios te liwat hidiye.

² Mahapul bon pakannomnomon on ahi kinaliy ngan-neh diye ke Apu Dios. Man-uke ya wadah Apu Dios hi kabunyan, mu ditaku ya dehtu takuh luta. Kinali adi dakol di kalyon. ³ Deket dakol di nomnomon an aton ya gaga-ihoy in-inopon. Hanan tagun nahalman an pamganay kalikali ya kitib-anan makudang di nomnom na.

⁴ Deket waday insapatan di tagu ke Apu Dios ya mahapul an adina baybayaggon an mangipaannung kediye. Ya adi iummat nah tagun makudang di nomnom nan adina paannungon di insapatanan aton te adi pinhod Apu Dios di athidi. ⁵ Kudukdulnay adita munsapatah nganneh diye mu nan eta munsapata on ugge impaannung. ⁶ Tibon bot

adi nalgom di kalyon di toko an humlun hi pumbahulan on imme ta nah mangipangpanguluh pundayawan nah Templo on kanan di “Nihalla gayam hidiyen kinalik” weno “Bokon gayam athidiy pinhod kun kalyon.” Man-uke ya damanan dadagon Apu Dios am-in di ingngunuwan, kinali tibon ta maid di e kalyon hi mangipaboh-ol ke hiya. ⁷ Maid di hilbin di namahig an punnomnom yaden nalnalgom di ngunuwon. Kudukdulnay lispituwon hi Apu Dios ya mangun-unud tan hiya.

⁸ Adi kayu mamodwong ten waday tibon yuh nawotwot an paligligaton nan tagun waday kabaelana ya adi midat di kalebbengana te bokon limpiyuy ma-ma-at. Man-uke ya waday oha nadah opisyal takon di nababa weno natag-e ya bokon limpiyuy pangat da. ⁹ Kaspangarigan, hay patul ya pangal-ana ot ya abu nadan bimmoble.

¹⁰ Hanan tagun ongal di naminhod nah pihhu ya kulangonat nangamung di limmuna. Kon hay kinadangyan di umidat hi ustun pun-amlongan? Bokon!

¹¹ Deket mungkaudman di limmu ya mungkaudman boy tatagun umalin bumaddang an manguman diye. Ya nganney gun-udon nan tagun nun-aatu? Kinali maid di hilbin di kinadangyana te abunay ang-ang-angona nan limmunan mungkauma.

¹² Hanan tagun pun-aatuwanay kitaguwana ya malinggop ya makahhuyop nah hilong takon di ittay weno mahawwahawal di itanud na. Mu nan kadangyan ya adi pakahuyop hi punnomnom na ya danag nah kinadangyana.

¹³ Tinibok boy ohan umipabulun tuh luta, mun-amung di ohan taguh ikadangyana, mu loktat ya hidiyey humlun hi kadadagana. ¹⁴ Weno talakonan am-in dadiye gapuh ad-adin maat ta maid moy ahina ipaboltan hi imbabalena.

¹⁵ Hay tagun abunay kumadangyananay ipapaptok na

ya ahi maten ma-ma-idan di nitaguwana umat handih nawadaana tuh lutan paddungnay numbolad an maid di in-ali nah nganneh diye.

¹⁶ Wada boy ohan adi maphod. Nawaday tagu tuh luta ya ahi bo metlaing tumayan an maid di itabinah nganneh diye. Nganneh hilbin di nun-atuatuwana? Kay na ingngunungunuwan di dibdib. ¹⁷ Handih katagguna ya maid di kapohpohod nan mabulubulun, madidismaya ya bumobboh-ol.

¹⁸ Kinali hay maphod tuwalin aton ketuwen antikken biyag an indat Apu Dios tuh tap-on di luta ya mangan, manginum ya mun-an-anla tan mungngunngunnu takon di ngannen ngunu. ¹⁹ Hin kananat he-an tagu ya indatan dakan Apu Dios hi kinadangyan ya umamlong kan dadiye. Ya maphod di mumpasalamat ta ya maan-anla tan mungngunu te hidiyey ustun gun-udon an indat Apu Dios. ²⁰ Hay athidin tagu ya adi u-umyung an munnomnom hanadah nala-un tiempo te indatan Apu Dios hi pun-amlongana.

6

Adi pundinolan di kinadangyan

¹ Wada boy ohan makangngad-adin kabulubulunan am-in di tatagu tuh luta. ² Man-u nin te idat Apu Dios am-in di pinhod di tagu, umat hi pihhu, payo weno bale ya nganneh diyen kinadangyan ya dayaw, muden uggena indat ke hiyay kabaelasan mun-an-anla. Ya loktat ya alan di udum an tatagu dadiyen am-in. Ne nganne, maid di hilbin dadiye ya makangngad-adiy athidi!

³ Takon nin di hinggatut di imbabalen di ohan tagu ya andukkey biyag na, mu maid di amlong na ya adi mipaptok hi katayana ya kudukdul nin di nate handih nitungowana. ⁴ Te hin kananat athidi ya ume nah tapol

an boblen di nate yaden ugge nin pay kattog nangadanan⁵ ya uggena tinibo weno uggena inilan waday algo. Mu kudkudukdul pay ke hiya te makaiyattuwan hidi mu nan e andukkey biyag an maid di an-anla. ⁶ Te takon hin waday tagun mumbiyag hi duwan libun toon, mu maid di an-anlanah biyag na ya maid metlaing di hilbin di nitaguwana te hiya metlaing an mate umat hi udum an tatagu. Ne nganney hilbin di nitaguwan di tagu?

⁷ Am-in di tagu ya ilapulaput dan mungngunu ta waday pananud dah adol da, mu maid metlaing di kanan on abu mo. ⁸ Takon di nakannomnoman di ohan tagu ya nganney ingkudukdul na nah tagun makudang di nomnom na? Ya takon di ipatibon nan nawotwot an tagun nalaing ya nanomnoman ya kon waday gun-udona? ⁹ Kudukdulnay pun-amlongan di ngannen wadan dita mu nan e omnawan di nganneh diyen adi kabaelan an alan. Maid di hilbinan kay pudupudugon di dibdib.

¹⁰ Am-in di nganneh diye ya niplanu tuwali handi. Hi Apu Dios di nangiplanuh pumbalihan di tagu. Kinali, maid di hilbinah pakihannuwan ke hiya mipanggep kediye. ¹¹ Deket tagan di taguy kali ya mumbalin an maid di ustuh kipaeyana. Kinali kudukdulnay ikonoknong di pungkali.

¹² Dahdiy nanginila hin nganney kiphodan di tagu nah antikke ya maid di hilbinan nitaguwana tuh luta? Hay nitaguwan di tagu tuh luta ya kay mungkala-un a-o ya abu. Dahdiy tagun kabaelasan kalyon di ahi maat hi udum hi algo ten nate mo?

7

¹ Kudukdul di dayaw mu nan kanginaan an bangbanglu ya kudukdul di kate mu hay kitungowan. ² Kudukdulna boy nah kawad-an di natey e pakiam-amungan mu nan eta makihkihhamul nadah waday an-anla. Te hay kate

ya ipanomnom nan am-in di tagu ya mate. ³ Ya kudukdulnay u-umyung ta mu nan eta tumatatatawa te hay u-umyungan di taguy bumaddang hi pumhodan di pangiena. ⁴ Hay nanomnoman an tagu ya waday tiempon u-umyungan mu nan makudang di nomnom na ya tumatatatawat nangamung. ⁵ Kudukdulnay ihong-ak ditah nanomnoman an tagu mu nan e dita daydayawon hi tagun makudang di nomnom na. ⁶ Maid di hilbin di tataw-an di makudang di nomnom na umat hi pagit an maid di hilbinah pangitunguan te abu nay mumbubuti.

⁷ Hay nanomnoman an tagu ya mumbalin an makudang di nomnom na hin lukuwonay ibba nan tagut alanay limmuna. Ya deket abuluton nan tagun mabayadan ta atonay bokon limpiyu ya hidiyey kadadagan di punnomnom na. ⁸ Kudukdulnay gibbuwon di inlappun ngunu mu nan eta bo kahinlappuh oha. Ya kudukdulnay naanus ta mu nan eta muntag-en pinhod di ditay maunud. ⁹ Adita kabinnoh-ol on inid-on kediyete athidiy ine-en di tagun makudang di nomnom na.

¹⁰ Maid di hilbina hin kanan di “Kudukdul di biyag handi mu aduwani.” Te maid di nangingila hin makulug hidiyeweno adi.

¹¹ Hay laing ya kay metlaing kinadangyan, hay kakulugana ya kudukdul pay di kinalaing. ¹² Mabalina maalan di tagun am-in di pinhod na gapuh laing na ya pihhuna. Mu hay importanten inilaon ya usalon key nomnom ya laing ya mihwang tah nganneh diye.

¹³ Nomnomon yu ken am-in nadan inat Apu Dios. Dahdiy kabaelasan mangandong nadah nabakuy an lintuna? ¹⁴ Mun-an-anla taku ten maphod am-in di mama-at, mu deket nadatngan di ligat ya mahapul an nomnomon takun nalpu damdaman Apu Dios hidiyey. Hidiyey

kitib-anan ugge inilan di tagu hin nganney ahi maat hi udum hi algo.

¹⁵ Ketuwen maid di hilbinan nitaguwak ya nonom-nomok an tipet gagalan mate nadan maphod an tatagu yaden nada ken gaga-iho ya andukkey biyag da?

¹⁶ Halipat-an yuh tuwe, hay tagun ilaputanan ipatibon kay hanan makaphod, mu bokon kaya ya haulonay adol na. ¹⁷ Kon pinhod yun agagan di katayan yu? Aga, puniat yuy gaga-iho weno aton yuy umat hi aton di makudang di nomnom na.

¹⁸ Kudukdulnay ikonoknong di aton. Te nan tagun mangun-unud ke Apu Dios ya maphod pe tuwaliy pumbalinan am-in di atona. ¹⁹ Hay nalaing an tagu ya ongonal di kabaelana mu hay himpulun aap-apu nah boble. ²⁰ Maid di ohan tagu tuh lutan maphod ta nangamung di atonan maid di kihallaana.

²¹ Adim e hangudon an e mundongdongngol hi kalkalyon di tatagu te kal-ina ya donglom di muttatyum an manaltalanggan he-a. ²² Te takon di he-a ya inilam an oggan mu damdama padngolan di ibbam an tagu.

²³ Ha-oy ya pinatnaak an mangiusal hi kinalaing kun mun-awat am-in ke danaen kinalik. Mu kon ot waday poppog di kabaelak. ²⁴ Nganne nin anhan hidiyen laing? Naligat an abun maawatan di laing. Kon waday tagun kabaelanan mun-awat kediye? ²⁵ Intottool kuy nomnom ta maawatak di mipanggep hi laing ya ta inilaok hin nganney gapunan wadan am-in di nganneh diye. Mu hay innilak ya ad-adiy pumbalinan di gaga-ihon aton ya e naala on inat di nganneh diyen adi pakannomnomon. ²⁶ Nainnilaak bon hay pamhod nan babain pabayad nay adol na ya himpappange mu hay kate, te hay athidin babai ya mialig nah bitun kaknaan. Ya nan taklenen iawal na ya kay bangkiling an odnan daka. Mu adina kabaelan

an odnan nan lalakin umipaamlong ke Apu Dios. Hanan naliwat an lalakiy nalakan kon-ona.

²⁷⁻²⁸ Ad uwani ya athitu moy immalih nomnom ku mipuun nah ittay on ittay an inadal ku: hi hinlibun linalaki ya wada ni-moy oha nin an pundinolak, mu nada keh binabai ya takon di oha ya maid. ²⁹ Hituwe boy naadal ku: Hi Apu Dios ya lintunay tatagun maphod muden waday oha on pinhod nan un-unudon di wadah nomnom na takon di gaga-iho.

8

¹ Mapmaphod ot hin nalaing di tagu ta maawatana ya inilaonan am-in di mipanggep hi nganneh diye. Hay laing ya paimihonay tagu ta adina kikiyungon. ² Un-unudon yuy imandal nan patul te hidiyey insapata yuh hinangngab Apu Dios. ³ Adim nomnomon an e adi aton di ngunum takon di adim pinhod hidiyen ngunu. Ya adim idlopan nadan mumplanun mangat hi gaga-iho. Te kastiguwon di patul di adi mangun-unud ke hiya. ⁴ Am-in di aton di patul ya atona mipuun hi kalebbengana, ta hidiye nan maid di damanan kumahing ke hiya.

⁵ Hanadan mangun-unud ke Apu Dios ya adida makastigu. Hanan nalaing an tagu ya inilanay atona ya inilanay tiempon pangatanah niptok. ⁶⁻⁷ Om, waday niptok an tiempo ya niptok an pangat hi am-in an maat. Mu maid di oha ke ditakun tataguy nanginilah mipanggep hi ahi maat ya maid bo udot di ohan mangipainilan ditaku. Hidiyey gapunan mabulubulun taku. ⁸ Maid boy ohan tagun mangiadih katayana te nunna-ud an maten am-in di tagu. Hay kate ya umat hi dibdib an maid di ohan tagun kabaelasan mangipatikod. Ya hay kate ya kay gubat an adi mabalin an etaku ibtikan. Ta hidiye nan, maid di namnaman nadan gaga-ihon tatagun mundinol

Ecclesiastes 8:9 16 Ecclesiastes 8:17

hi kinalaing dan mangihwang hi adol da nah tiempon di katayan da.

⁹ Ito-ol kuy nomnonomnom mipanggep nadah ma-ma-at hi kabobboble tuh luta, man-uke ya ongal di kabaelan di udum an tatagu yaden hay udum ya maid di kabaelan dat lohanan da kattog di pangat nadan ongal di kabaelana. ¹⁰ Tinibok boy gaga-ihon tatagun nidaydayaw an nilubuk. Naligat an maawatan te dida bo udot nadan umeumeh simbaan yaden madayaw da bo udot nah boblen nangatan dah gaga-iho.

¹¹ Man-uket aton di tataguy gaga-iho ya adi midihan di pangastiguwan Apu Dios ke dida, kinali pangali da on malinggop da, takon di at-atton day gaga-iho. ¹² Takon di mamindakol an aton nan taguy gaga-iho ya nanongnan makattagu, muden kudkudukdul di biyag nadan makangngun-unud ke Apu Dios. ¹³ Hanadan gaga-ihon tatagu ya adi mabayag di pumbiyagan dah maphod, umat da nah a-o nah mungkahilong an gagalan mama-id. Man-uke ya adida un-unudon hi Apu Dios.

¹⁴ Wada boy ma-ma-at tuh lutan adik maawatan. Hin-uddum on nadan maphod an tatagu ot ya abuy mipaholholtap ya hin-uddum bo on nadan gaga-ihon tataguy kiatan di maphod. Umipabulun di athitu ten nomnomnomon. ¹⁵ Kinali hay ot pun-an-anlaan di at-atton. Kudukdul di mangmangngan ya mangmanginum ya mun-an-anla. Hituwe ni-moy mabalin an aton di taguh pangal-alubyag nah adol na tuh naligat an nitaguan an indat Apu Dios hi tatagu tuh luta. ¹⁶ Ya pinhod kun abun maawatan di mipanggep hi ma-ma-at tuh luta ya hay ininnilak ya maid di poppog di at-atton di tataguh kabigabigat, takon nah hilong. ¹⁷ Yaden adi metlaing maawatan am-in di at-atton Apu Dios, takon di nganney

aton. Hanan kalaingan an tagu ya uggena kaya inilan am-in, takon di kananay inilana.

9

¹ Intottool kuy nomnonomnom mipanggep ke datuwe: Indani ya immalih nomnom kun takon di hi Apu Dios di nangiabulut hi at-atton nadan maphod an nanomnoman ya nalaing an tatagu ya maid di nanginila hin idat Apu Dios di ginun-ud dad uwanin katagu da. ² Nun-ingngoy ahi pumbalanan di tatagu, maphod weno gaga-iho, nadan mangulug ke Apu Dios ya nadan adi, nadan mun-appit ya nadan adi. Hanan maphod an tagu ya adi kudukdul mu nan gaga-iho ya nan tagun munsapata ya adi kudukdul mu nan adi munsapata. ³ Te am-in di tagu ya mate. Hituwey ad-adin ma-ma-at hituh tap-on di luta. Kinali adi papaptokan di tatagun mangat hi maphod ta hanada ot ya abun pinpinhod day aton da, takon di gaga-iho te mate da metlaing. ⁴ Mu nadan matagu ya waday namnama da. Athidi bo nah matagun ahu an kudukdul mu nan naten layon.

⁵ Makulug hituwe! Hanadan matagu ya inila dan ahida mate, mu nadan nate ya maid di inila da. Maid di gun-udon da ya ahida makal-iwan. ⁶ Hanadan inat da handih matagu da, umat hi paminhod, hingit ya amo ya paddungnay nakikaten dida. Oha bo ya maid moy biyang da hi nganneh diyen ma-ma-at tuh tap-on di luta.

⁷ Kinali hay tobalon Apu Dios ya paptokan ot ya abun mangat hi pun-amlongan tuh antikken nitaguwan tuh luta, umat hi mangan ya uminum hi mainum an grapes. ⁸ Ya mumbulwati tah maphod ya mun-usal tah bangban-glu.

⁹ Mun-an-anla kan makiaddum nah babain inayam an pininhod mu ketuwen nitaguwam an indat Apu Dios ke

Ecclesiastes 9:10 18 Ecclesiastes 9:18

he-a. Om, mun-an-anla kan mumbibiyag te hidiye ya abuy gun-udom tuh naligat an nitaguwan. ¹⁰Takon di nganneh diyen ngunuwon ya iphod an mangingunu. Te maid moy ngunu, planu, adal ya laing nah boblen di naten pangayan.

¹¹ Hay oha bon tinibok ya bokon nan kalkal-otan di mangapput ta nangamung hi binnuttikan. Ya bokon nadan katultulidan di mangapput ta nangamung hi gubat. Hanada bon nanomnoman ya wada damdaman diday nawotwot umat nadah adi nalaing. Ya bokon nadan kalaingan ta nangamung di kumadangyan. Ya bokon nadan nun-adal di mangalat nangamung hi natag-en saad te hay malas ya swerte ya umalin am-in hi tagu hi ngannen tiempo ya lugar.

¹² Maid di ohan tagun nanginilah umaliyan di malas na, umat hi dolog an maknah tabukul ya umat hi hamutin maknah lingon. Te hingkakatang on waday naat hi adadi.

¹³ Wada boy ohan tinibok an hidiyey kitib-ana hin nganney punnomnom di tatagu mipanggep hi kinalaing. ¹⁴ Athitu: Wada on ohan boblen o-ohay numboble an ginubat di ohan patul an ongal di kabaelana. Linikkub na nan boble ot mundadaan an manadag nah alad ta hogpona. ¹⁵ Kediye boble ya wada on tagun nalaing an inilanay atonan mangihwang kediye boble. Mu hidiyen tagu ya nawotwot, kinali maid ni-moy ohan nunnomnom ke hiya. Nganney hilbin di laing diyen tagu? ¹⁶ Ha-oy ke pe ya kanak di kudukdul di kinalaing mu hay inlot, muden hay problema ya takon di nalaing di ohan tagu mu nawotwot ya maid di manangud an mangngol hi kalyona.

¹⁷ Mu kudukdulnay donglon di kalyon di nanomnoman an tagu mu hay tukuk di ap-apun nadan makudang di nomnom na. ¹⁸ Hay kinalaing ya ongal di ibaddang na mu

nan dakol an almas an usalon hi gubat. Mu hay ohan gaga-ihon tagu ya kabaelasan pa-iyon di dakol an maphod.

10

¹ Hay bangbanglu ya paagubon di naten lihing. Umat boh ittay an kihallaan an pa-iyonay kinalaing. ² Hay nalaing an tagu ya maphod di atona, mu nan tagun makudang di nomnom na ya gaga-ihoy atona. ³ Hanake bon tagun makudang di nomnom na ya makainnila nah pundaldallanay kinakudang di nomnom na ya hiya pay anhan di mangipainilah kinakudang di nomnom na. ⁴ Deket bimmobboh-ol di ap-apum ke he-a ya adika mungkaan hi ngunum. Pamgam hi op-opya hin waday ad-adih naat ot loktat kaya ya maalubyag di boh-ol na.

⁵ Wada boy gaga-ihon tinibok mipanggep hi papatul ya aap-apu tuh luta, ⁶ hanan tagun makudang di nomnom nay idatan dah natag-en saad yaden adida idatan nadan nanomnoman an kakadangyan hi lebbengnan kidayawan da. ⁷ Wada boy ohan tinibok an himbut an nuntakkeh kabayu yaden mundaldallan nan imbabalen di patul an kon himbut ke hiya.

⁸ Deket mangapya kah bitu ya tibom te kal-ina ya he-ay mag-ah di. Ya deke bot mamokwal kah tuping ya tibom te kal-ina ya waday ulog an mangalat hi taklem. ⁹ Hanan mumpahok hi batu ya hay batu nin di munliput ke hiya. Ya nan manikhal ya nan wahe nin di munliput hi hukina. ¹⁰ Deket maid di tadam di wahe yaden adi haiton ya mahapul an umoloolot tan manikhal ta loktat ya namahig di inatu yaden ittay di dinikhal. Kudukdulnay haiton nian tuwali nan wahe. Usalon di laing ta bumaddang hi maphod an pumbalanan di aton.

¹¹ Maid di hilbinan e uppe ayumon di ulog hin kinalat daka. ¹² Hay kalyon di nanomnoman an taguy mangipadayaw ke hiya, mu nan tagun makudang di nomnom na ya hay kalyonay manadag ke hiya. ¹³ Deket inlappun nan makudang di nomnom nan mangalkalih nganneh diye ya loktat ta angoy numbanagan di kalkalyona. ¹⁴ Hanan makudang di nomnom na ya kay na inilan am-in di maat hi udum hi algo ya dadiye bo udot di kanalyona. Mu kon dahdi udot di nanginilah ahi maat hi udum hi algo?

¹⁵ Hanan makudang di nomnom na ya nalakan mabulun ya pakaliggatonay ittay an ngunu.

¹⁶ Mahmok nadan bimmoble hin ungay patul da ya mangmangngan ya mangmanginnum nadan aap-apu da takon di biggatna. ¹⁷ Mu maan-anla nadan bimmoble hin nanomnoman di patul da takon nadan aap-apu dan hay ngunu day papaptokan dan bokon hay hamul ya inum di atoaton da.

¹⁸ Hanan tagun makahiggan mangiphod hi atop di balena ya loktat ta muntudu nan bale nat madunut.

¹⁹ Hay hamul ya inum ya umidat hi an-anla ya deket waday pihhu ya alan am-in di pinhod.

²⁰ Adi oggan pihulon di patul ya nadan kakadangan, takon di hi nomnom mu ya abu weno takon di hi kuwartum di nangalyam te indani ya e idatdatong di hamutiy kinalim.

11

¹ Maphod di makangiddat ta, te ahi metlaing mibangngad hi udum hi algo nadan indat ta. ² Maphod boy adi iohhay idatan te ugge inilah udum hi algo hin mahapul di ongal an baddang.

³ Deket mahdol di kulabut ya himmilong ya nunnaud an umudan. Ya deket nalngoy kaiw ta natu-i ya

munnanong an miathidi nah natu-iyana. ⁴ Deket ih-ih-od di taguy ngununah maphod an tiempo ya loktat ta maid di nginununa.

⁵ Adi maawatan di pangi-en Apu Dios, umat hi dibdib an ugge inilay kalpuwana ya pangayana. Athidi bon ugge inila hin nganneyy innunat e mapkol di taguh putun inana. ⁶ Itanom yuy ngannen mabalin an itanom yu ta kumpulmiy tumagu te ugge inilay tummol ke dadiye. Kalina ot ya maphod am-in di ingunu yu.

⁷ Mapmaphod an matmattagu tat gangganason ni-an di mapat-al. ⁸ Andukke man weno antikkey pumbiyagan di tagu ya maphod di mun-am-amlong tah nitaguwan. Mu mahapul an nomnomon an ahi umaliy dakol an algon napnuh ligat an mialig nah tapol. Maid metlaing di hilbin am-in di ahi maat.

⁹ Dakayun kakat-agu, gangganason yuy kaunga yu. Aton yun am-in di pinhod yun aton. Mu mahapul an nomnomon yun ahi dakayu humalyaon ke Apu Dios hi am-in hanadah aton yu. ¹⁰ Kinali tibon yu ta maid di eyu aton hi humlun hi kabulunan yu ya maid di aton yun umidat hi hakit di nomnom yu. Mahapul an nomnomon yun hay kinaunga ya inlot ya gagala ya mapoppog.

12

¹ Adiyu bo kal-iwan di nunlutun dakayu gapu te hay an-anlay papohdanan yu. Dayawon yuh Apu Dios ad uwanin kaunga yu te ahi madatngan di gaga-ihon tiempon naligat di biyag ta kanan yuy “Maid di an-anlah biyag ku.” ² Deket hantuh maka-am-ama kayu an kay mo adi humiyoy bulan ya algo pangang-ang yu ya kay mungkukulabut di nganneh diye ta ahiyu uppe nomnomon an mundayaw ke Apu Dios ya nakalladaw mo. ³ Kediye bo ya nakakapuy kayu mon maid di olot di takle yu. Gumayonggong di lulug yu,

o-ohay bob-a yu ya adi pakatiboy mata yu. ⁴ Ahi kayu mungkalulok ta adiyu mo donglon nadan nganneh diyen munggango nah dola, takon di gangon di mumbayu. Ya adi kayu pakahuyop, ta hidiye nan mabangun kayun nah pungkaliyan di hamuti, mu takon di athidi ya adi kayu pakadngol hi kali da. ⁵ Umagol kayu mon ume nadah waday natag-e te katatakut an ekayu mundaldallanan hidi. Adi kayu mo pakae ya adi kayu mo pakaiat nadah pinhod yun aton ya takon di buuk yu ya mumbalin an uban am-in. Tuwe mon madatngan di kapoppogan di biyag yu ta mie moy adol yu nah kiha-adanat inggana. Kediye ya ahida u-umyungan di e mangilubuk ke dakayu.

⁶ Om, mahapul an nomnomon di taguy nunlutun hiya ta ahi mapoppog di biyag na. ⁷ Kediye ya mibangngad di adol nah lutan nalpuwana ya mibangngad nan linnawana ke Apu Dios an nalpuwana.

⁸ Athituy kanan nan mittulun nuntuttudu ke datuwe: “Am-in ya maid di hilbina.”

⁹ Athidiy kanana, mu gapu te nanomnoman ya itanut-tudunan am-in di inilanah tatagu. Inadaadal na dadiyen makalkalin tugun ot patnaana ya hiya peman an makulug. ¹⁰ Hidiyen mittulu ya bokon ya abu nalaing, mu makaphod boy panuttuduna.

¹¹ Hay kalyon di nanomnoman an tagu ya umat nah patanong an usalon di mumpattol an mangipaduttuk nadah ipattol na. Ya danaen maphod an tugun ya munnanong an umat nah patak an naka-innoknok nah nipatakana. Nalpu danaen am-in ke Apu Dios an mialig an mumpattol ke ditakun am-in. ¹² Muden hituwey kalyok an imbabalek: Dakol di liblun kitudokan di tugun, ya hin kananat mitudok am-in di tugun ya umingle ka metlaing hin kanam di bibbidom am-in.

¹³ Hay umanhan ke datuwen am-in an nituttudu ya hay pundayaw ke Apu Dios ya hay pangun-unudan hi tuguna te hituwey nipuunan nadan lebbengnan aton am-in di tagu. ¹⁴Hi Apu Dios di huwes taku hi am-in hanadah aton taku, maphod weno ad-adi, takon nadan ugge nainilan inat taku.

Nan Kalin Apu Dios
Ifugao, Tuwali: Nan Kalin Apu Dios Bible

Copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ifugao, Tuwali)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Feb 2021 from source files dated 10 Feb 2021

49ee376c-72c3-5db8-beb4-e0ad2751a4bf